

'Dat raakte een snaar bij me'

Woon-zorgbegeleider Roos Zwart

Ze studeerde hbo-interieurarchitectuur, maar koos uiteindelijk een heel andere loopbaan. *Roos Zwart werkt als woon-zorgbegeleider met mensen met dementie in een kleinschalige woonvorm. 'Ik ben avontuurlijk ingesteld. Als ik naar mijn werk ga is het alsof ik op vakantie ga naar een andere cultuur waar ik steeds iets nieuws ontdek.'*

De avond ervoor is ze uit eten geweest met een groep van acht mensen met dementie en drie begeleiders. Van tevoren had ze wel het restaurant gebeld of ze een beetje een rustig plekje hadden en of het eten snel kon worden opgediend. Want bewoners van de woonzorgboerderij waar Roos Zwart werkt kunnen prikkels slecht filteren en doen af en toe onvoorspelbare dingen. Nu konden ze een beetje apart zitten in de serre en was er geen risico dat ze de andere gasten zouden storen. Tot het eten werd opgediend, hield Roos een van de bewoners bezig met een YouTube-filmpje; een andere begeleider las iemand uit een sprookjesboek voor. Het avondje uit was een groot succes. Een bewoner met een lichtallergie die ook mee was, hield eerst nog haar zonnebril

en een zonneklep op, helemaal afgeschermd van de buitenwereld. Maar eerst ging de bril af en even later de klep. Roos: 'Ze zijn voor even weer mensen die gewoon uit eten gaan, die als vanouds meedoen aan de maatschappij. En dat vinden ze zo fijn! Na afloop waren de mensen overigens wel kapot. Het is en blijft een inspanning voor ze, want ze doen zich toch wel wat beter voor dan ze zijn.'

CREATIEVE OPLOSSINGEN

Bewoners zien genieten of, tegen de verwachting in, iets zelfstandig zien doen. Daar loopt Roos warm voor en daarom ook koos ze na haar opleiding interieurarchitectuur niet voor een baan in die richting. 'Na mijn studie kwam ik toevallig bij een bejaardenhuis terecht om geld te verdienen voor een grote reis,' vertelt ze. 'Ik merkte daar dat ik direct iets voor mensen kon betekenen, ik had meteen resultaat van mijn inspanningen, kon ze blij maken met creatieve oplossingen die ik bedacht. Dat raakte een snaar bij me.' Roos besloot een hbo-minor psychogeriatric te gaan volgen en is zich sindsdien blijven bijscholen op het gebied van dementie. Toch heeft ze veel aan haar studie interieurarchitectuur, vindt ze.

'Je leert er op een conceptuele manier nadenken over wat mensen in hun omgeving nodig hebben om zichzelf prettig te voelen of om hun werk goed te kunnen doen.'

De kleinschalige woonvorm waar ze werkt, biedt haar alle ruimte om die lessen in de praktijk te brengen. Roos: 'Als mensen bepaald afwijkend gedrag vertonen, zien we dat hier niet als een probleem dat we met medicatie onder controle moeten houden. Iemand wordt niet zomaar agressief, of vertoont niet zomaar dwangmatig gedrag. Zulk gedrag heeft betekenis en de achtergronden daarvan onderzoek je. Waarom zit iemand de hele dag in zijn handen te klappen? Wanneer begint het? En wanneer stopt het? Je doet hem handschoenen aan of leidt hem op een andere manier af en wat gebeurt er dan? En wat is eigenlijk het probleem? Hebben wij een probleem omdat iemand de hele tijd zit te klappen of die meneer omdat zijn handen pijn gaan doen? En als het voor die meneer een probleem is, op welke momenten doet het zich dan niet voor? Daar wil je naartoe. Gaat het misschien over als we met hem gaan wandelen? Of hem naar een verduisterde kamer brengen met muziek en disco-lichtjes?'

Het is constant zoeken naar creatieve oplossingen om erachter te komen waar iemand zich prettig bij voelt, stelt Roos. 'Zo is er een bewoner die vroeger een hoge directeursfunctie vervulde. Als ik een overleg heb, nodig ik hem vaak uit "op kantoor". Dat werkt perfect: hij herkent de vorm, het overleg. Hij krijgt herkenbare prikkels en daar voelt hij zich goed bij.'

VOORUIT DENKEN

Roos vindt het een uitdaging steeds weer op zoek te gaan naar manieren om iemand goed te helpen. Dat maakt haar werk interessant, vindt ze: 'Ik heb een passie voor mensen met dementie gekregen. Iedere keer denk ik, nu weet ik wel wat dementie inhoudt, ik heb zoveel patiënten gehad, ik snap het nu wel. Maar iedere keer komt er een heel mens met die ziekte mee. En elk mens beleeft die ziekte op een eigen manier. De een berust erin, een ander wordt heel boos of heel verdrietig als hij tegen zijn beperkingen aan loopt. Er zijn

'Maar natuurlijk lukt het ook niet altijd om tot de kern te komen.

Sommigen laten je niet eens binnen'

zoveel soorten dementie. De bekendste en meest voorkomende soort, de ziekte van Alzheimer, kan op verschillende plekken in de hersenen schade aanrichten, dus ook dan weet je eigenlijk nooit wat je kunt verwachten.'

Als Roos naar haar werk gaat, zet ze een knop om. Ze laat haar eigen leven

voor wat het is en is honderd procent dáár. 'Je moet alles uitzetten om in de dimensie te komen van de mensen die deze ziekte hebben. Maar dat maakt je gek genoeg ook heel ontspannen. Alsof je op vakantie gaat naar een andere cultuur waar je steeds iets nieuws ontdekt. Ik ben avontuurlijk ingesteld, houd ervan buiten mijn eigen kader te stappen. Dat is een voorwaarde, anders kun je niet tot de kern van een andere cultuur doordringen. Zo is het ook in de zorg: ik kan mensen met dementie alleen maar helpen als ik snap waarom ze hun tanden niet willen poetsen. Ik ben constant bezig ze te verleiden, te wachten op het juiste moment. En om ze vóór te zijn, vooruit te denken en ervoor te zorgen dat alles goed verloopt. Maar natuurlijk lukt het ook niet altijd om tot de kern te komen. Sommigen laten je niet eens binnen.' ♦

TEKST SUSANNE GIJSBERS

BEELD DE REIGERSHOEVE

Susanne Gijsbers is freelance journalist.